

עין משפט‏ גר מצוה

כ"ט:

מטבול יום דשרץ. אדם שנגע בשרץ ראשון לטומאה (ו) היה ולא אב הטומאה וכי טבל הותר לחולין ואסור לתרומה ואפי' לנגיעה דכתיב נמי הערב שמש בכלים צמים יוצא וטמא עד הערב וטהר (ויקרא יב) והא לנגיעה הוא להשתמש בו תרומה ואשמעינן דכלי

טבול יום פסל ליה: **שכן יש צמינו**

אז **הטומאה**. אם היה נוגע כלי זה או אדם זה צמת נעשה אז הטומאה לטמא אדם וכלים תאמר באוכל שאינו נעשה אז הטומאה אפי' ע"י מת דכתיב (במדבר יט) וכל אשר יגע בו הטמא יטמא ומהאז נפקא לן טמא מת דמטמא אדם וכלים ועל כרחין צטמא מת שיש לו טהרה במקוה כתיב דהא כתיב לעיל מיניה והזה הטהור על הטמא ורחץ צמים דבר שיש לו טהרה (ו) נעשה אז הטומאה נמגע טמא מת על ידי מגע המת יצאו אוכלים ומשקין וכלי חרש שאין לו טהרה: **לני חרש יוכיה**.

שאיין צמינו אז הטומאה ומטמא את התרומה כשהוא ראשון וכ"ש שפוסלה אף אתה אל תממה על ככר שני שאע"פ שאיין צמינו אז הטומאה יפסול דטעמא לאו צאצ הטומאה **יתכן מה לגלי חרש טבול יום יוכיה**. שאיין כלי חרש הראוי לטבילה מטמא מאוירו ופסיל תרומה: לא ראי. טבול יום כראי כלי חרש לומר שטעם פסול התרומה תלוי משום שטממא מאוירו דהא טבול יום אינו מטמא מאוירו ופסיל ולא ראי כלי חרש להיות אז הטומאה צמינו כראי טבול יום דליכא למימר טעמא דטבול יום דפסיל בתרומה משום דמיין אז הטומאה הוא דהא ליתא להא חומרא ככלי חרש ופסיל: **האז השוה שבהם**. ריץ אתה לתואז חומר שזה צמיניהם לתלות בו טעם פסול תרומה ומתו דהשוה שבהם שטממאין טבול יום איקרי טמא דכתיב (ויקרא כג) וצא שמש וטהר מכלל דעד השתא טמא וכלי חרש כתיב (שם ה) תנור בקינים יותץ טמאים הם ופוסלין בתרומה וכ"ש ככר שני דפסיל טפי מטבול

יום שהוא טמא ואסור בחולין שיפסול בתרומה: וצכל הספרים כתיב **האז השוה שבהם שמוטר בחולין ופוסל בתרומה**. ולהך לישנא איין אדם יכול לפרש איהו כלי חרש שמוטר בחולין (י) ופסולין בתרומה וצדוקא גדול יש לפרש כלי חרש המוקף כמיד פתיל שמליל על חולין שצתוכו ופיין מניל על התרומה שצתוכו. והרבה מגומיין ומשצוות ויצינו שאיין הגמרא יש בצבר חדא דלא אשכחן דלינו מניל בתרומה דצחגיגה (דף כה). אמר איין חטאת ניילת כצמיד פתיל אזל תרומה לא תנן צה ועוד איין זה פוסל בתרומה דהא לא פסיל מידי אלא אינו מגיין ומאיליה היא נטמאת מהאל המת ועוד כל האז השוה שצגממרא שצא ללמוד חומר ריץ שיהא חומר וזה קל

דקאמר האז השוה שבהן שמוטרין בחולין ואיין זו שיטה בכל הגמרא. וללשוין שפירשתי אל תשיצני מה שאומר כלי חרש יוכיה שהיה לו להציא הוכחה דצבר הדומה לטבול יום שאע"פ שטמור לחולין פסול לתרומה שאיין זו תשובה לאיין ריץ הוכחה אלא לטמור תשובתו שחולה טעם החומרא דפסול תרומה מפני שהוא אז הטומאה וקא מהדר ליה כלי חרש יוכיה שאיין צו חומר זה ופוסל וכן שיטת רוב הדיינין כי ההוא דכל הבשר (חולין דף קטו): מניין לצצר בחלב שאסור בהנאה קל וחומר ומה ערלה שלא נעבדה צה עזירה אסורה בהנאה צצר בחלב שנעבדה צו עזירה צבישולי אינו דין שאסור בהנאה מה לערלה שכן לא היתה לה שעת הכושר חמץ בפסח יוכיה מתו לחמץ שזו כרת כלאי הכרס יוכיה והא כלאי הכרס נעבדה צה עזירה צוריעת' וחמץ בפסח נמי עבר צבל יראה ולא דמו לערלה צקולא דידה וקא הויא הוכחה: **אז חמור**. טבול יום יש צמינו אז הטומאה כלי חרש מטמא מאוירו: **ורכי יוחנן אז חמור לא פריך**. לא חשיב ליה פירכא

כשם שהמים פרק חמישי סוטה

הואיל ואיין חומר שצצמיניהם שזה: **מנין לרביעי בקודש שהוא פסול**. ולא אמרינן טהור הוא כצתרומה: **מחוסר כפורים**. צטומאות הצריכות קרבן כגון צו וצזה ויולדת ומזורע: **שמוטר צתרומה פסול בקודש**. ציצמות ילפינן לה צפרק הערל (דף ע"ד): **שלישי שפסול צתרומה**.

כדילפינן לעיל [ע"פ] מטבול יום: **דין הוא שיעשה רביעי בקודש**. ולא תימא דיו לצא מן הדין להיות כנדון וינימא הכי שלישי שפסול בתרומה דיו הוא שיהא פסול לקודש דאם כן צטיל ליה האי קל וחומר דשלישי בקודש לא אילטריך דלא מיעביא דכי היכי דצתרומה אייתיניה צקל וחומר מטבול יום הכי נמי אמי קודש צההוא קל וחומר אלא אפילו מן המורה למדנוכו והיינו דקאמר למדנו שלישי לקודש מן המורה הילכך אי אמרינן דיו איפרך ליה קי"ו כו': **מי לא עסקינן**. מי לא מניין למישמע מיניה דאפי' נגע צצני נמי קאמר לא יאכל דהא צכל טמא כתיב ושני איקרי טמא (דכתיב) כל אשר צתוכו יטמא והאי צצצר שלמים כתיב דקדש יניחו: **טעם רביעי**. טעמו של ר' יוסי שהוא חכם וגדול אשר צתוכו יטמא והאי צצצר שלמים כתיב דקדש יניחו: **טעם רביעי**. טעמו של ר' יוסי שהוא חכם וגדול הדור איני יודע מהו שלמד רביעי בקודש שהרי מקל וחומר זה משצומא צצרו: **אונל הבא מחמם טבול יום**. שנגע צצטול יום והוא של קדש או

של תרומה יוכיה שפסול צתרומה מן המורה דפרשית לעיל] צצכלים נמי כתיב הערב שמש לגבי תרומה ואינו אלא לנגיעה ואינו עושה רביעי בקודש לרבנן דפליגי עליה דאבא שאול ואמרו טבול יום פוסל בקודש ואינו מטמא לפסול את מי שיחוור ויגע צו. וקא סלקא דעתא דר' יוסי כרבנן צצירא ליה הילכך תשובתו צצרו דא"כ הכי נמי נדרש להאי קי"ו שיפסול אוכל הבא מחמת טבול יום את הקודש ומה מחוסר כפורים שמוטר צתרומה פסול בקודש אוכל הגווג צצטול יום שפסול צתרומה: (ט) **דין הוא שיעשה רביעי בקודש: טבול יום פחילה לקודש**. מעלה עשו בקודש להיות טבול יום אללו כראשון לטומאה ויטמא שני' צקדש זה מזה שאורבל שגוגע צצטול יום נעשה שני ועושה את חצירו שלישי וצמיניהם קרויין טמאין שמקלקלין את אחרים והשלישי פוסל את הרביעי להיות הוא עצמו פסול אצל כל יפסול את אחרים צצגעו: **רכי מאיר אומר מטמא אחד ופוסל אחד**. הרי הוא כשאר שני שפוסל את התרומה הגווג צו פוסל את הקודש כך טבול יום הפוסל את התרומה הגווג צו פוסל ולפסול עוד אחד: **כך פוסל כו'**. ואיין הגווג צצטול יום פוסל את הקודש אלא הוא עצמו פסול: **ממאי דרכי יוסי כרבנן צצירא ליה**. דתהוי תשובה צצרו דילמא כאבא שאול צצירא ליה. והוא הדין דהוה מני רב פפא למימר דילמא כר' מאיר צצירא ליה ואיין כאן עוד תשובה דהא עביד רביעי אלא רצותא נקט כלומר מאן ליתא לן דלא מחמייר כאבא שאול דילמא כוותי' צצירא ליה דלמא הבא מחמת טבול יום אם של קודש הוא מטמא אחד ופוסל אחד דההוא דנגע ציה פסיל ליה דלאורייתא אפילו היו קמא תרומה פסול לקודש מקל וחומר ממחוסר כפורים כדדריש רכי יוסי לעיל ודריש ליה נמי הכא ומה מחוסר כפורים שמוטר צתרומה פסול לקודש אוכל תרומה הבא מחמת טבול יום שפסול צתרומה אינו דין הוא שיעשה רביעי בקדש (ו) והיכא דהוה ליה דקודש עבוד רבנן מעלה שיטמא אחד ויפסול אחד: **דאי סלקא דעסק לראצא שאול צצירא ליה**. מן מקל וחומר דמחוסר כפורים פסיל לקמא וממעלה דרבנן מטמא ליה כיון דמלאורייתא פסיל ליה לההוא דנגע ציה לייתימה לרביעי בקודש מאוכל הבא מחמת טבול יום: **ומה אונל הבא מחמם טבול יום דטבול יום**. שצא מכחו שרי צבחולין עושה רביעי בקודש כלומר פוסל את הקודש מקל וחומר ממחוסר כפורים:

לעומאה ויטמא שני' צקדש זה מזה שאורבל שגוגע צצטול יום נעשה

שני ועושה את חצירו שלישי וצמיניהם קרויין טמאין שמקלקלין את אחרים והשלישי פוסל את הרביעי להיות הוא עצמו פסול אצל כל יפסול את אחרים צצגעו: **רכי מאיר אומר מטמא אחד ופוסל אחד**. הרי הוא כשאר שני שפוסל את התרומה הגווג צו פוסל את הקודש כך טבול יום הפוסל את התרומה הגווג צו פוסל ולפסול עוד אחד: **כך פוסל כו'**. ואיין הגווג צצטול יום פוסל את הקודש אלא הוא עצמו פסול: **ממאי דרכי יוסי כרבנן צצירא ליה**. דתהוי תשובה צצרו דילמא כאבא שאול צצירא ליה. והוא הדין דהוה מני רב פפא למימר דילמא כר' מאיר צצירא ליה ואיין כאן עוד תשובה דהא עביד רביעי אלא רצותא נקט כלומר מאן ליתא לן דלא מחמייר כאבא שאול דילמא כוותי' צצירא ליה דלמא הבא מחמת טבול יום אם של קודש הוא מטמא אחד ופוסל אחד דההוא דנגע ציה פסיל ליה דלאורייתא אפילו היו קמא תרומה פסול לקודש מקל וחומר ממחוסר כפורים כדדריש רכי יוסי לעיל ודריש ליה נמי הכא ומה מחוסר כפורים שמוטר צתרומה פסול לקודש אוכל תרומה הבא מחמת טבול יום שפסול צתרומה אינו דין הוא שיעשה רביעי בקדש (ו) והיכא דהוה ליה דקודש עבוד רבנן מעלה שיטמא אחד ויפסול אחד: **דאי סלקא דעסק לראצא שאול צצירא ליה**. מן מקל וחומר דמחוסר כפורים פסיל לקמא וממעלה דרבנן מטמא ליה כיון דמלאורייתא פסיל ליה לההוא דנגע ציה לייתימה לרביעי בקודש מאוכל הבא מחמת טבול יום: **ומה אונל הבא מחמם טבול יום דטבול יום**. שצא מכחו שרי צבחולין עושה רביעי בקודש כלומר פוסל את הקודש מקל וחומר ממחוסר כפורים:

שלישי

כדפי' לעיל דבכלים נמי בעי הערב השמש ואינה אלא לנגיעה ואינו רביעי בקדש לרבנן דפליגי עליה דאבא שאול ואמרו טבול יום פוסל את הקדש ואינו מטמא לפסול את מי שיחוור ויגע. וסי' דר' יוסי כרבנן סבירא ליה הילכך תשובתו צצרו דא"כ הני דרשי' להאי קי"ו שיפסול אוכל הבא מחמת טבול יום את הקדש ומה מחוסר כפורים שמוטר בתרומה פוסל הקדש אוכל הנוגע בטבול יום שפסול בתרומה [אינון] דין שיעשה רביעי בקדש. כלי"ה. טבול יום תחלה לקדש מעלה עשו בקדש להיות טבול יום אצלו כראשון לטומאה ויטמא שנים בקדש זה מזה האוכל שנגע בטבול יום יטמא וכו' הנוגע בו ושריהם קרויין טמאים שמקלקלים את אחרים והג' פוסל את הד' להיות הוא עצמו פסול אבל לא יפסול אחרים כבגעי. ר'. מאיר אומר מטמא אחד ופוסל אחד הרי הוא כשאר שני שפוסל התרומה והנוגע בו פוסל הקדש כך טבול יום הפוסל בתרומה הנוגע בו

מסורת הש"ס

(א) פסחיו עו. כחיות לב. מסות ד' ע' מו"ק כחיות לב. ד"ה שכן וכו' שהאריכו כנפיהם דהבא, (ב) פסחיו יח: מגינה גד. [מוספתא מגינה פי"ג], (ג) מעילה ת. ע"ש [גדה עזא], (ד) ויקרא [ח], (ה) [ד"ה מטבול יוס].

תורה אור השלם

1. והבשר אשר יגע בכל טמא לא יאכל באז ישרף והבשר כל טהור יאכל בשר: ויקרא ז יט

הגהות הב"ח

(א) גמ' שכן יש צהס נד. ג"צ עיין בתוספות פרק אלו נעומו דף לב ד"ה שכן יס: (ב) רש"י ד"ה מטבול וכו' לטומאה הוא ולא אב: (ג) ד"ה שכן וכו' טהרה במקוה אב אב וכו' שאין לכן טהרה במקוה הסי": (ד) ד"ה וכלל הספרים וכו' ופוסל בתרומה וצדוקא וכו' מה למחן בפסח שהש ב' כרת: (ה) ד"ה אוכל הבא וכו' תמימה אינו דין הוא: (ו) ד"ה ממאי וכו' בקדש דהיכא דהוה: (ז) ד"ה לא סלקא וכו' דמקי"ו דמחוסר:

מוסף רש"י

הובא בסוף המסכת.

תום' שאנין (המשך)

בתרומה דיו הוא שיהא פסול בקדש דא"כ בטל קי"ו רלג' בקדש לא איצטריך דלא מיבעיא דכי היכי דאיתתניה בתרומה בקי"ו דטבול יום אחי נמי קדש בהיחי קי"ו אלא אפי' מן התורה למדנוהו ויינו דקאמר למדנו ג' לקדש מן התורה הילכך אי אמרי' דיו מפני הקי"ו. ל"ה. ומקשי התוספות תיפוק ליה רביעי לקדש מקי"ו דטבול יום ומה טבול יום שמוחו בחולין פוסל בקדש שני שפוסל בחולין אינו דין שיעשה רביעי בקדש וכי תימא לג' אם אינו ענין לג' דהא דיינין ליה מקרא דהבשר דיו יגע בכל טמא מי לא עסקי' (דרביעי) [דנגע] בשני תתרו ענין לרביעי בקדש. ונראה דאין זה קושיא דלעילם הוה מוקמי' הקי"ו אג'. וכי תימא הא דייעי' ליה מקרא דהבשר [י"ל] דמילתא דתימא בקי"ו טרח וכתב לה קרא. ומתאי טעמא ניהא דליכא להקשות [ל"ל] קרא דהבשר ונילין ג' בקדש מקי"ו דטבול יום ומה טבול יום שמוטר בחולין פסול בקדש שני שפסול בחולין דין הוא שיעשה ג' בקדש דו' בקדש מקי"ו דמחוסר כפורים כראמר ולא מילתא היא כדפי' דמלתא דתיב בקי"ו טרח וכתב לה קרא. וני' דלפי' ניהא הכל: מי לא עסקי' דנגע בשני. פי"ה דנפקא לן מדכתיב בכל טמא ושני איקרי טמא דכתיב כל אשר בתוכו יטמא: טעם בריבי. טעמו של ר' יוסי שהיה חכם וגדול הדור. איני יודע מה הוא שלמד רביעי בקדש מקי"ו זה שהרי אוכל הבא מחמת טבול יום והיא קדש או דתרומה יוכיחו שפסול בתרומה מן התורה

יב א ב מיי פי"ח מהל' צנות הטומאה הליד:

יג ג מיי פי" ש עי' הלי"ג סגנ עשין רמו:

תוספות שאנין

לא בעי הערב השמש. וי"ל דהתם כיון דאטבליה ולא היה שם אלא טומאה דטבול יום צריך הערב שמש וכשקריעה בטלה מתורת כלי וטהרה לגמרי כי כל קריעה וטבירה כך הוא דינה שהוא טמא לגמרי ושברו השבירה מוציאתו מטומאת כלי ונטרה מטומאת אבל בעי הערב השמש כדפי' וכשהכלי בטולת יום ושברו נטהר מטומאת טבול יום ולא בעי הערב השמש והא דאמרי' בפ' דם חטאת כלי חרס שבישלו בו חטאת ויצאו חרץ לקליעם ונטמאו ונקבו ונשברו במקום קודש. אלמא דכלי לאחר שברו מותר להניטו למקום קודש בלא הערב השמש וכן בגר שיצא חרץ לקליעם ונטמא קודש ומכניסו במקום קודש. צ"ל דכל הכנסות דקאמר לאחר הערב השמש. והשק"ב לו ר"ת לרבי משולם על שהביא ראה חמ"כ כדו לקיים הגרסא שמוקף רש"י מי לא ידאך ופינס לא ישיאך חרב העומד במליאתך אנהגן אביאך להודיעך ולהראך פן יודע בחשך פיראך כי נעמדת אחרי סוף היראה לחודש דבר מעתה לעשות מרות בכלים הנשברים כשבר נבל יצויים וראייתך חסורי מחסרה שהגת הג"ה בח"ב כדו להביא ראה לשיבותך. ואפי' לשיבותך אם תשלח לי ירקף אשיב לך תשובות אלהך כי העולם לומדים על הגהותך וטועים הם וברייחא זו של ת"כ משוכשת היא בכלל הספרים וילכסו זה היא הגעה של ברייתא. ואותו תשברו יכול שברנו ודיא (ת"ל) (ואותו) וזהו הוא אומר וכלי חרס אשר יגע בו הוב שיבר ה"פ יכול שברנו ודיא כלומרם היא דכתב בוב שיבר יכול שברנו ממש כדון כלי חרס צצמוהו וטברו וזהו הוא אומר בוב שיבר ת"ל אותו אותו אתה שובר ואי אתה שובר כל זה חרס של זב אמרתי לך ומה כלי חרס של זב דחומר אינו טעון צצירה הנוגע בשירי הקל איין דין שלא יטעון שבריה ת"ל אותו א"כ למה נאמר ואתו תשברו וילכסו זה היא הגעה במקוה אלא שובר. ד"א אותו תשברו אותו אתה שובר לטהרתו [וכו']. ואל תתמה על זה דורשי' דאינו טעון שבריה מקי"ו אפי" דאיכס מיטנו חזון ודורשו קי"ו ומקי' בדיעוט בדרשא אחריתי וגם בכמה מקומות בתלמוד צמינו כמה כן יצא ולמד מצרייתא שצבדה בתר"כ תנור וכדריש ותיץ יכול יתצם בודאי ת"ל וטמאים יהיו לכם דמקיימין אותן בטומאה: זה הלמד השוה שבהן שכן יש בהן צד חמור. טבול יום יש צמינו אב הטומאה. כלי חרש שטממא מאוירו. וק' ומה פירכא היא זו הלא איין לין דין שבתלמוד שלא נוכל להקשות בו שיש בו צד חמור. וכי האי גונא אמרי' באלו נערות אלמא סקברי עולא כל היכא דאיכא ממון ומקלות ממונא שקלים מילקא לא לקי' אקאמו דגמרי' מחובלין בחבורו

ומעדים וזממים ונרעושי שם הצד השהו ופריך מה להצד השוה שכן יש בהן צד חמור וכן במכות [ד' ט'] פרי' [הכין] ומאי פירכא היא זו. ואוי ר"י דלא פרי' ליה אלא במקום שחצן [חמור] הן משוניין (ט). כמו הכא שהטבול יום הוי במינו אב הטומאה וכן כלי חרס איין כך שום דבר שטממא מאוירו אלא כלי חרס. וכן בכחכות בעדים וזממים דאינס צריכין [התראה] מה שאין כן בשאר [הבדים] וכן בחובל בחבירו דחייב בדי דברים מה שאין כן בשאר מודקין וכן במכות וכי האי גונא בשילהי פ' ד' מיתות דפרי' מה להצד השוה שבהן שכן משוניין: מנין לרביעי בקדש שהוא פסול. ולא אמרי' טהור [הוא] כבתרומה. ומה מחוסר כפורים בטומאות הצריכות קרבן כגון בו חבה ויולדת ומצורע שמוטר בתרומה ופסול בקדשים. פ' הערל. ג' שפסול בתרומה כדילפי' לעיל מקי"ו דטבול יום דין הוא שיעשה רביעי בקדש וליכא למימר דיו לבא מן הדין להיות כנדון ולימא הכי' ג' דפסול

^[1] ויכי תחוס' כחיות לב. ד"ה שכן נבס ר"י